

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2015

Η Αρπαγή της Ευρώπης

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΝΑ ΑΠΟΤΡΕΨΟΥΜΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

του Σπύρου Δανέλλη

Luca Giordano, Η αρπαγή της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει την ύπαρξή της στην έμπνευση κάποιων πολιτικών ελίτ. Στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αυτού, οι λαοί των κρατών μελών επέδειξαν παθητική συναίνεση πολύ περισσότερο παρά ενεργό ρόλο. Η Ένωση νομιμοποιήθηκε στα μάτια των πολιτών κυρίως από τα αποτελέσματά της και όχι μέσω συμμετοχικών διαδικασιών που θα εξέφραζαν την πολιτική τους βούληση.

Το γεγονός αυτό δεν υποστηρίζεται μόνο από το ιστορικό της δημιουργίας της, αλλά και από τη νομική σύσταση του μοναδικού αυτού εγχειρήματος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων παρεμβαίνουν καθοριστικά στην καθημερινή ζωή των ευρωπαίων πολιτών, δεκαετίες τώρα, παρότι δεν υπόκεινται σε κανέναν δημοκρατικό έλεγχο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που έχει τον τελευταίο και κυρίαρχο λόγο στη λήψη των κρίσιμων αποφάσεων και που διαχειρίστηκε και εξακολουθεί να διαχειρίζεται την πολυεπίπεδη κρίση που ταλανίζει ακόμα την Ευρώπη, τις κοινωνίες και την οικονομία της, αποτελείται από τους αρχηγούς των Εθνικών Κυβερνήσεων που μοιραία τα μάτια, τα αυτιά και το βασικό τους ενδιαφέρον είναι στραμμένα στο εθνικό τους ακροατήριο, τους εντολείς και εκλέκτορές τους. Ο μόνος θεσμός που διαθέτει δημοκρατική νομιμοποίηση είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του οποίου τα μέλη

Berchem Nicolaes Pieters, Η αρπαγή της Ευρώπης

εκλέγονται από τους ευρωπαίους πολίτες για να τους εκπροσωπήσουν στην πολύπλοκη διαδικασία των πολιτικών που ασκούνται στην Ένωση. Πρέπει να σημειώσουμε πως μέχρι πολύ πρόσφατα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ένα οιονεί Κοινοβούλιο, αφού για πολύ λίγα θέματα είχε το δικαίωμα της νομοθέτησης. Μονάχα μετά την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας τέλος του 2009, συνομοθετεί με το Συμβούλιο για το σύνολο σχεδόν των θεμάτων. Βεβαίως, το προνόμιο της χάραξης των μεγάλων πολιτικών ανήκει στο Συμβούλιο.

Μέχρι σήμερα υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των πολιτών και των πολιτικών που υιοθετούνται για την αντιμετώπιση των πιεστικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εξαιτίας της απόστασής τους από τις εθνικές δημόσιες σφαίρες, δεν αισθάνονται ισχυρές πιέσεις νομιμοποίησης.

Η παγκόσμια τραπεζική κρίση του 2008-’09 που οδήγησε στο φαύλο κύκλο της αλληλοαναχρηματοδότησης μεταξύ των υπερχρεωμένων ευρωπαϊκών κρατών και τραπεζών, έστρεψε την προσοχή στις διαρθρωτικές αιτίες που συνδέονται με τη νομισματική ένωση.

Η ONE πήρε σάρκα και οστά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του ’90 σύμφωνα με τις νεοφιλελεύθερες ιδέες του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης. Σχεδιάστηκε ως υποστηρικτικός πυλώνας ενός οικονομικού συστήματος που προάγει τον ελεύθερο

Marie Pierre, Η αρπαγή της Ευρώπης

ανταγωνισμό μεταξύ των παραγόντων της αγοράς πέραν των εθνικών συνόρων, και υπακούει σε γενικούς κανόνες δεσμευτικούς για όλα τα κράτη-μέλη. Στο όνομα της διασφάλισης του ελεύθερου και απρόσκοπτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, δημιουργήθηκαν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού αφού δεν υπήρχε δυνατότητα υπέρβασης των μεγάλων εσωτερικών αντιθέσεων στους τομείς της φορολογίας, του εργατικού δικαίου, της ευχέρειας πρόσβασης αλλά και του κόστους χρήματος, των νομοθετικών διευκολύνσεων αλλά και του βαθμού γραφειοκρατίας ως προς τη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Δεν υπήρξε βούληση εναρμόνισης στο εργατικό δίκαιο, στις επιβαρύνσεις εργοδοτών ή στο κόστος χρήματος. Βούληση για ενιαίο εταιρικό φόρο, για κοινές πολιτικές στο κοινωνικό κράτος. Ούτε κοινούς κανόνες διαφάνειας για την αντιμετώπιση του στρεβλού ανταγωνισμού. Κακά τα ψέματα, το ζητούμενο δεν είναι πλέον η οικονομική συγκυρία. Το νομισματικό σύστημα της Ευρωζώνης βρίσκεται σε βαθιά δομική κρίση. Και αυτό από τη μέρα γέννησης του Ευρώ. Όταν κυρίαρχα

Jean François de Troy, Η αρπαγή της Ευρώπης

εθνικά κράτη μοιράζονται ένα κοινό νόμισμα και ταυτόχρονα επιμένουν να έχουν τη δική τους αυτόνομη δημοσιονομική, οικονομική και κοινωνική πολιτική, επόμενο είναι η μεταξύ τους ανταγωνιστικότητα να διαμορφώνεται ασύμμετρα. Οι ανισορροπίες αυτές εντείνονται διαρκώς, καθώς σε έναν κοινό νομισματικό χώρο δεν υπάρχουν οι μηχανισμοί εξισορρόπησης που προσφέρουν τα εργαλεία της διαμόρφωσης συναλλαγματικών ισοτιμιών. Με λίγα λόγια, χώρες με χαμηλή ανταγωνιστικότητα δε διαθέτουν πλέον το εργαλείο της υποτίμησης του εθνικού νομίσματος. Δεν μπορεί να υπάρξει κοινό νόμισμα χωρίς δημοσιονομική και Τραπεζική Ένωση.

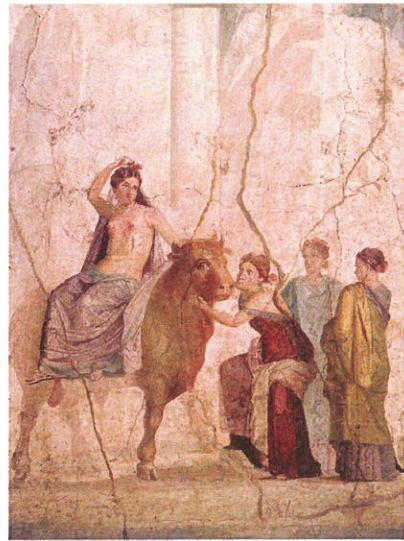
Ενώ χάθηκε πολύτιμος χρόνος μέχρις ότου Επιτροπή και Συμβούλιο αποδεχτούν ότι τα πραγματικά αίτια της κρίσης έχουν να κάνουν με τον ελαττωματικό σχεδιασμό της νομισματικής ένωσης, ακόμα και σήμερα ακολουθείται πιστά το δόγμα της δημοσιονομικής ορθότητας. Διαφορετικές προσεγγίσεις εντός του Συμβουλίου ή στην Ε.Κ.Τ. εξακολουθούν να είναι μειοψηφικές.

Για την απαιτούμενη νομιμοποίηση των όποιων αποφάσεων, η Επιτροπή προτείνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεωρώντας ότι η «η διακοινοβουλευτική συνεργασία δεν εξασφαλίζει τη δημοκρατική νομιμότητα για τις αποφάσεις της Ε.Ε.».

Βεβαίως, οι αρχηγοί κρατών πεισματικά οχυρωμένοι στην αρχή της επικουρικότητας, είναι εξαιρετικά φειδωλοί στη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Όλοι εμμένουν στην εξάντληση της νομικής βάσης που παρέχει η Συνθήκη της Λισαβόνας, μεταθέτοντας στο μέλλον κάθε σκέψη αναθεώρησης των συνθηκών. Έτσι, η λειτουργία για την υπερεθνική δημοκρατία αποτελεί έναν μακροπρόθεσμο στόχο.

Η λειτουργία της Ένωσης χαρακτηρίζεται από μια μεγάλη δημοκρατική ανεπάρκεια. Εφ' όσον το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο δεν συμμετέχουν ισότιμα στο σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας και λήψης αποφάσεων, παρατηρείται ασυμμετρία μεταξύ των πεδίων εφαρμογής της δημοκρατικής εντολής του κάθε μεμονωμένου κράτους μέλους. Οι πολίτες βλέπουν τις πολιτικές τους τύχες να προσδιορίζονται από ξένες κυβερνήσεις που δεν δεσμεύονται από τη δική τους δημοκρατική εντολή. Αυτό το έλλειμμα λογοδοσίας και ελέγχου εντείνεται από το ότι οι εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εξελίσσονται μακριά από το δημόσιο έλεγχο. Το πέρασμα όμως από το διακυβερνητισμό στην κοινοτική μέθοδο, θα βοηθούσε ιδιαίτερος στην υπέρβαση των εθνικών ιδιομορφιών. Τα μέλη του Συμβουλίου διαπραγματεύονται στη βάση εθνικών θέσεων. Αντιθέτως οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που λειτουργεί με βάση τις κοινοβουλευτικές ομάδες, διαπραγματεύονται μεταξύ τους στη βάση πολιτικών θέσεων. Έτσι, η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κομματικού συστήματος, με εθνικά πολιτικά κόμματα που λειτουργούν στο σύνολο των κρατών μελών, θα διασφάλιζε τη λήψη πολιτικών αποφάσεων βάση γενικότερων συμφερόντων πέραν των εθνικών συνόρων.

Η αναβάθμιση της Νομισματικής Ένωσης σε Πολιτική, με αποφυγή των παγίδων της τεχνοκρατίας, αποτελεί υπέρβαση του μεγάλου εμποδίου της θεσμικής αλλαγής στο πρωτογενές δίκαιο. Αποτελεί αντίφαση και αυξάνει το βαθμό δυσκολίας του εγχειρήματος, το ότι ο θεσμός που πρέπει να πάρει τις πρωτοβουλίες για την αναθεώρηση των συνθηκών είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Δηλαδή ο θεσμός που θα αποδυναμωθεί με τις εξελίξεις αυτές. Όμως, δεν είναι δυνατόν να αγνοηθούν οι οικονομικοί περιορισμοί επ' αόριστον. Αργότερα ή γρηγορότερα θα απαιτηθεί περεταίρω ενοποίηση ή επιλογή επώδυνων εναλλακτικών λύσεων. Για την ώρα η Γερμανική Κυβέρνηση με επιμονή ζηλωτή επιβάλλει τον δημοσιονομικό έλεγχο και τη σταθεροποίηση των προϋπολογισμών των κρατών μελών εις βάρος των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, της παροχής δημοσίων υπηρεσιών και συλλογικών αγαθών. Με τη στήριξη των μικρότερων «δωρητριών χωρών» αρνείται πεισματικά την ενίσχυση επενδυτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και τη χαλάρωση των ασφυκτικών κανόνων σταθερότητας.

Τοιχογραφία στην Πομπηία

Jean Cousin, Η αρπαγή της Ευρώπης

Noel Nicolas Coypel, Η αρπαγή της Ευρώπης

Είναι προφανές πως η Γερμανία κρατά την τύχη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο χέρι της. Έχει άραγε συμφέρον η Γερμανία να πάρει πρωτοβουλίες για αναθεώρηση των συνθηκών προς ενίσχυση και αναβάθμιση της πολιτικής ενοποίησης της Ένωσης; Πέραν του κοινού συμφέροντος του οικονομικού οφέλους με τη σταθεροποίηση της νομισματικής ένωσης και της εξόδου από την κρίση, προβάλλει η ανάκτηση της ευρωπαϊκής επιρροής στη διεθνή πολιτική πραγματικότητα. Η Ευρώπη έχει απωλέσει σημαντικότατο μερίδιο στο νέο παγκόσμιο χάρτη ισχύος.

Περισσότερο από ποτέ, οι σημερινές προκλήσεις είναι παγκόσμιες: η κλιματική αλλαγή, η εξάντληση των φυσικών πόρων και η καταστροφή του περιβάλλοντος, η ρύθμιση του παγκοσμιοποιημένου χρηματο-

οικονομικού τομέα, η συλλογική ασφάλεια, οι όλο και μεγαλύτερες μεταναστευτικές ροές, η πυρηνική απειλή, η εφαρμογή ενός δικαιότερου διεθνούς εμπορίου, η οικοδόμηση της ειρήνης που απειλείται ακόμα και στην ίδια την ήπειρό μας μετά από πολλά χρόνια. Στον νέο αυτό κόσμο με τις τόσες ανισορροπίες και απειλές κάθε ευρωπαϊκή χώρα αποτελεί μικρή χώρα. Όσοι ανησυχούν για τη συρρίκνωση της εθνικής κυριαρχίας, ας αναλογιστούν αν σήμερα με την Ένωση σε κρίση υφίσταται εθνική κυριαρχία. Η κυριαρχία εξαρτάται από το βαθμό ισχύος και κύρους της Ένωσης στα πλαίσια του παγκοσμιοποιημένου κόσμου.

Στην εποχή της αλληλεξάρτησης η προσκόλληση στην εθνική κυριαρχία και στο διακυβερνητισμό όχι μόνο υποσκάπτει το ευρωπαϊκό πνεύμα, αλλά παγιώνει τις συνθήκες που οδηγούν στην πολιτική ανικανότητα. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στο βραχυπρόθεσμο εθνικό συμφέρον να σκιάζει το κοινό όραμα. Ευνοούν διακυβερνητικές αντί για ευρωπαϊκές λύσεις. Η Ευρώπη έχει και πάλι απαχθεί. Αυτή τη φορά από έναν συνασπισμό εθνικών πολιτικών.

Αν στη σφαίρα της οικονομίας η άρνηση της πολιτικής ενοποίησης μας οδήγησε στην παραδοξότητα να ζούμε μια οικονομική Ευρώπη δίχως πολιτική εξουσία παράλληλα με τις εθνικές διακυβερνήσεις χωρίς οικονομική ισχύ, στη σφαίρα της δι-

Rembrandt, Η αρπαγή της Ευρώπης

πλωματίας και της εξωτερικής πολιτικής μόλις με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, εισάγεται ο θεσμός του ύπατου εκπροσώπου, χωρίς όμως να ονομάζεται «Υπουργός Εξωτερικών» ώστε να μη θίγονται οι υπουργοί εξωτερικών των κρατών μελών. Χαρακτηριστικό της έλλειψης πολιτικής βούλησης για ουσιαστική ενιαία ευρωπαϊκή εκπροσώπηση, αποτελεί η διατήρηση των μόνιμων εδρών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ από Γαλλία και Μεγάλη Βρετανία αντί της συγχώνευσής τους σε μία έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ευρωπαίοι πολίτες δεν έχουν αντιληφθεί πως έχουμε τόσο ισχυρή Ένωση όσο οι κυβερνήσεις των κρατών μελών επιθυμούν. Η πολιτική αδυναμία των ευρωπαίων ηγετών να δουν μακριά επέτεινε την παρακμή της Ευρώπης.

Η κρίση ικανότητας της Ένωσης να ανταποκριθεί στις ανάγκες και στα οράματα των νέων, αποτελεί τον πρώτο λόγο αποξένωσης της Ευρώπης από τους πολίτες της.

«Εγώ πιστεύω στην Ευρώπη. Εκείνη πιστεύει σε μένα;» αναρωτιούνται οι νέοι. Όμηροι στο φαύλο κύκλο λιτότητας-ύφεσης και λαϊκισμού. Όμηροι της «παγιδευμένης Ευρώπης». Η διεύρυνση των ανισοτήτων αποδιαρθρώνει την κοινωνική συνοχή, εξωθεί όλο και ευρύτερες κοινωνικές ομάδες, απονομιμοποιώντας την πολιτική. Συγχέουν οι πολίτες την ευρωπαϊκή πολιτική κατασκευή με τις ασκούμενες σήμερα αδιέξοδες και ατελέσφορες πολιτικές. Πολιτικές που απορρέουν από συγκεκριμένους πολιτικούς συσχετισμούς και εκφράζουν συγκεκριμένες πολιτικές βουλήσεις. Ένωση όμως χωρίς τη βούληση των πολιτών της δε νοείται.

Europa riding the Bull:

γλυπτό έξω από το κτίριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες